

Argumentuellit?

HENRI VOGT

Politiikka 1/1999:ssä oli pitkä selostus Turun politiikan tutkimuksen päivien (tammikuu 1999) paneelikeskustelusta *Quo vadis politiikan tutkimus*. Selostuksessa sanojani oli lainattu jossain määrin vääristävästi - näkökantaani tarkentaakseni sallittakoon yleisempikin puheenvuoro teeman puitteissa.

Lähtökohtanani oli, että sen lisäksi (tai sijaan), että politiikan tutkijat kokisivat olevansa esimerkiksi "teknokraatteja", "empiristejä", "postmodernisteja" tai "käsitemanalyttikkoja", heidän tulisi mieltää itsensä eräänlaisina intellektuelleina. He ovat intellektuelleja, jotka kenties ajattelevat muita enemmän vaikkapa sellaisten käsitteiden kautta kuin poliittiset instituutiot, valta, poliittinen retoriikka, historiallinen muodostelma, mutta jotka muuten eivät periaatteessa juurikaan eroa esimerkiksi sosiologeista, historioitsijoista tai kansatieteilijöistä. Kaikkia koskee sama perussääntö (itse asiassa tietysti tieteellisen työn perussääntö): on pyrittävä argumentoimaan hyvin siitä perspektiivistä, jonka kulloinkin on valinnut - perustellusti, monitahoisesti, loogisesti, radikaalisti, luovastikin. Ja intellektuellisuus syntyy, näin ajattelin, yksinkertaisesti tässä hyvin argumentoimisessa.

Hämmästykseni sain kuitenkin jo Turussa huomata, että sana "intellektuelli" herätti suurta hämmennystä, miltei pahennusta, paikalla olleissa valtio-oppineissa. Useimmat eivät yksinkertaisesti halunneet nähdä itseään intellektuelleina. Osittain syyt ovat selviä: sanalla tuntuu olevan elitistinen kaiku; se näyttää viittaavan besserwiseriyyteen tai ideologioiden aikaan, aikaan, jolloin intellektuellit olivat suurien totuuksien tulenkantajia, usein ilmeisesti ilman kriittisyyden häivääkään. Ehkä siis tosiaankin pitäisi keksiä parempi termi. Voisivatko politiikan tutkijat olla *argumentuelleja*?

Tähän liittyy merkittävä käsitteellinen siirtymä. Siinä missä intellektuelli merkitsee etymologisesti ymmärtämistä (lat. *intelligere* = ymmärtää), argumentuellin kantasana on *arguere*, tehdä ymmärrettäväksi tai osoittaa. Näin ollen siis intellektuellille riittää periaatteessa, että hän itse ymmärtää mistä on kyse; hän ei ole mitenkään pakotettu ottamaan yhteiskunnallisesti kantaa. Toisaalta hän halutessaan voi toimia yhteiskunnassa vain tuon oman ymmärryksensä varassa välittämättä juurikaan siitä, minkälaisen vaikutuksen hänen ymmärryksensä saa aikaan - onhan hän aitona intellektuellina kuitenkin varmasti ymmärtänyt asian oikein.

Argumentuelli sen sijaan on pakotettu olemaan yhteiskunnallinen, sillä hänen olemassaolonsa on riippuvainen siitä, miten hyvin hän pystyy tekemään jonkin asian selväksi *toisille*, osoittamaan, että jokin tietty näkökohta olisi *muiden* otettava huomioon. Hänen saamansa arvostus ei myöskään ole kiinni hänen saavuttamastaan asemasta, vaan siitä, miten hyvin hän kulloinkin pystyy tuomaan valaisevia argumentteja keskusteluun, keskustelemaan yhteisöön, yhteiskuntaan. (Vrt. gramscilainen orgaaninen intellektuelli, joka ymmärtääkseni periaatteessa voi alunperin saavuttaa asemansa muilla kuin älynsä keinoilla.) Argumentuellisuus käsittää siis ensisijaisesti vaatimuksen argumenttien ainutlaatuisuudesta, niiden perusteellisuudesta ja loogisuudesta sekä niiden kyvystä keskustella ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

Vaikka vaatimus argumenttien keskusteleavuudesta yhteiskunnan kanssa on argumentuelliudelle ehdoton, tuo "yhteiskunta" voidaan kuitenkin määritellä hyvin väljästi. Ei siis ole välttämättä oleellista, millä areenalla tutkimustuloksensa keskusteluttaa, kunhan se tapahtuu jossakin, julkisuudessa, alan tieteellisissä julkaisuissa tai vaikkapa seminaarissa suullisesti opiskelijoille. Tärkeää on kuitenkin, että mikä tahansa tuo "yhteiskunta" onkin, sen tulee olla avoin - muussa tapauksessa tutkimus joutuu ikään kuin suljetulle kehälle ja se tukehduuttaa itsensä, tyydyttää vain itse itseään. (Käytännössä olen sitä mieltä, että suomalaisten valtio-oppineiden tulisi ottaa enemmän kantaa julkisuuden areenoilla; esim. sellainen lähes tutkimuksellinen journalistinen esseistiikka, jota esimerkiksi *Die Zeit* Saksassa edustaa, puuttuu tästä maasta lähes kokonaan.)

Tärkeää on myös, että argumentuelli joutuu jatkuvasti arvioimaan omien argumenttiansa pätevyyttä. Tämän vuoksi argumentuelli on välttämättä ideologioista vapaa - toisin kuin intellektuelli, joka periaatteessa voi ymmärtää maailman jonkin ideologian opetuksen mukaisesti, kunhan tilanne näyttää siltä, että hän itse on ymmärtänyt. Siksipä argumentuelli on "kaikenkattavien ideologioiden jälkeisen ajan" älykkö jos kuka. Hän on luopunut totuuden ajatuksesta, sellaisesta ajatuksesta, että hän ymmärtäisi paremmin omaa aikaansa kuin kuka tahansa muu ja esittää korkeintaan näkökohtia ja mahdollisia ajattelutapoja. Argumentuelli ei siis voi olla kaiken ymmärtävä - hänelle kaikki argumentit ovat vain osittaisia.

Verbi *arguere* voi tosin myös merkitä syyttämistä. Tällöin on kuitenkin tehtävä ero syyttämisen ja tuomitsemisen välillä. Syyttäminen edellyttää aina puolustuksen vastausta, sekin on siis diskursiivista, yhteisöllistä. Tuomitseminen sen sijaan edellyttää varmaa ja lopullista tietoa, tietoa, joka syntyy viime kädessä aina sisäisesti, ei niinkään diskursiivisesti.

Jos tutkija, esimerkiksi politiikan tutkija, näyttäytyisi ensisijaisesti argumentuellina, ei olisi niinkään tärkeää, niitä tutkimussuuntausta hän edustaa, minkälaisen käsitteellisen, teoreettisen tai metodologisen kehikon hän on valinnut, kunhan valinta on hyvin perusteltu ja toimiva. Ratkaisevaa on, että hänellä tulee tutkimustyönsä kautta

aina olla varasto sellaisia argumentteja, joita kellään muulla ei ole, ei yleensä edes toisella saman alan tutkijalla. Samalla hän kuitenkin tiedostaa varastonsa argumenttien suhteellisuuden ajassa ja tilassa, niiden muuttumisen diskurssin muutoksessa. Mitä laajemmin hän ymmärtää erilaisia perspektiivejä ja tutkimusotteita - siis mitä lukeneempi hän on - sen suurempi ja joustavampi, muutokseen sopeutuvampi, tuo varasto on. Argumentuelli-tutkija toisin sanoen pyrkii madaltamaan raja-aitoja erilaisten suuntausten välillä, mahdollisesti löytääkseen niistä uusia kombinaatioita, ei suinkaan kategorisesti näkemään jotain tapaa huonona ja jotain hyvänä.

Se, mihin suuntaan suomalainen politiikan tutkimus kulkee, saattaakin olla toisarvoinen kysymys - monenlaisia tiedonintressejä on tulevaisuudessakin olemassa. Paljon ratkaisevampaa on, millaisena se kulkee: yhteiskunnallisesti keskustelevana, moniarvoisena ja kaiken tiedon osittaisuuden tunnustavana niin kuin argumentuellisuus edellyttäisi, vaiko jonkin muun laisena. Vain ensin mainittu voi käsittääkseni olla mahdollista, mikäli halutaan estää työn kutistuminen pelkäsi selvitysten tekemiseksi, mikäli halutaan edelleen ajatella, ajatella mielekkäästi nykyisenkaltaista yhteiskuntaa varten. Jos onkin hylättävä ajatus jonkinlaisena *avant-gardena* toimimisesta, on ainakin pidettävä huolta siitä, että kuulutaan *gardeen*, joukkoon, joka haluaa vahvasti vaikuttaa yhteiskunnallisen kehityksen suuntaan.

Voi tietysti myös olla, että "totuuksien", varmojen vastauksien, puutteessa pelkkien hyvien kysymysten esittämisestä tulee politiikan tutkimuksen kulkusuunta. Joku voisi silloin keksiä nimittää alan tutkijoita *questionelleiksi*.